

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Kamili Magdaleny Dzierzyk

**na temat: „WPLYW OBCIĄŻENIA EMOCJONALNEGO FUNKCJONARIUSZY
POLICJI NA POPEŁNIANE PRZEZ NICH BŁĘDY W SŁUŻBIE”**

1. Uwagi ogólne

We współczesnym świecie zasadniczą część życia człowieka stanowi praca zawodowa, która wywiera silny wpływ na jego osobowość, a tym samym na jego postępowanie. Aktywność zawodowa bywa niejednokrotnie jednym z największych źródeł stresu człowieka. Wzrastające tempo pracy, konieczność nabywania kolejnych umiejętności i doskonalenia już nabytych, funkcjonowanie w hierarchicznej strukturze organizacyjnej to tylko niektóre zjawiska mogące być źródłem stresu w pracy, w tym w pracy policjanta. Na specyfikę policyjnej służby składa się także udział w sytuacjach o dramatycznym przebiegu, a przede wszystkim narażanie własnego zdrowia i życia podczas codziennej służby, co niewątpliwie często prowadzi do zachwiania poczucia bezpieczeństwa osobistego policjanta, a w konsekwencji może wpłynąć negatywnie na efektywność jego działań w obszarze bezpieczeństwa publicznego.

Na kwestię bezpieczeństwa osobistego policjanta opinia publiczna zwraca uwagę zazwyczaj wówczas, kiedy dojdzie do tak zwanych *zdarzeń nadzwyczajnych z udziałem policjantów*, które cieszą się szczególnym zainteresowaniem mediów. Jednak, o czym często zapomina się, zarówno w środowisku poza policyjnym, jak i wśród policjantów, poczucie bezpieczeństwa osobistego to nie tylko brak realnych zagrożeń, których efektem są min. zdarzenia nadzwyczajne, ale jest to problem wieloaspektowy i interdyscyplinarny. Mając na uwadze fakt, że poczucie bezpieczeństwa jest jedną z podstawowych potrzeb każdego człowieka, w tym funkcjonariusza Policji, deprivacja w tym zakresie może zatem prowadzić do dezorganizacji jego funkcjonowania, a tym samym może stanowić zagrożenie

dla niego samego, jego współpracowników, jak i dla tych, dla których pełni służebną rolę, tj. społeczeństwa.

Przyjmując, że heterogeniczne obciążenia emocjonalne funkcjonariuszy Policji mają bezpośrednie przełożenie na popełniane przez nich błędy w służbie, to za zasadne należy uznać, że podjęty w rozprawie doktorskiej problem z punktu oczekiwań społecznych jest niezwykle istotny, a z naukowego punktu wymaga rozstrzygnięć w zakresie rozwiązań organizacyjno-prawnych i funkcjonalno-motywacyjnych minimalizujących negatywne skutki obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy polskiej Policji. Dlatego bardzo ważna jest diagnoza przyczyn powstawania stresu u funkcjonariuszy Policji podczas wykonywania przez nich zadań, w tym czynników stresogennych i wskazanie stosownych rozwiązań niwelujących je. Należy ponadto podkreślić aktualność podjętej tematyki oraz jej znaczenie dla rozwoju teorii w tym zakresie oraz praktyki stosowanych na tym polu rozwiązań.

2. Ocena metodologiczna

W procesie poznania naukowego istotne jest właściwe określenie procedury badawczej. Wymagane jest zatem zidentyfikowanie sytuacji problemowej, przedmiotu badań, celu poznania naukowego oraz postawienie problemów badawczych i hipotez roboczych. W recenzowanej rozprawie Autorka do rozstrzygnięcia problemu zastosowała metodę naukową, której główne składniki dostrzega się w opisie procedury badawczej zawartej w rozdziale pierwszym zatytułowanym *Założenia badawcze*.

W procesie badań Doktorantka sformułowała główny cel badań (s. 16), uzasadniając jego sformułowanie teoretycznymi wywodami. Ponadto zasadnie uznała, że rozwiązanie głównego problemu badawczego wymaga rozwiązania problemów szczegółowych. Przy czym zastrzeżenia budzi konstrukcja głównego problemu badawczego, który został ujęty w formie dwóch pytań, tj. Jaki wpływ ma obciążenie emocjonalne funkcjonariuszy Policji na popełnianie przez nich błędy skutkujące wydarzeniami nadzwyczajnymi podczas wykonywanych obowiązków służbowych? Jakie zmiany legislacyjne, organizacyjne, funkcjonalne i motywacyjne będą skutkować zminimalizowaniem negatywnych następstw obciążenia emocjonalnego policjantów? Proszę zatem o wyjaśnienie celowości tak przyjętej konstrukcji głównego problemu badawczego?

Za prawidłowo określoną należy uznać główną hipotezę badawczą. Jednocześnie

hipotezy cząstkowe zostały postawione w oparciu o problemy szczegółowe (wyjątek stanowi hipoteza nr 6), zatem nastąpiła korespondencja problemów szczegółowych z hipotezami cząstkowymi.

W celu realizacji przyjętych założeń badawczych, Doktorantka umiejętnie wykorzystwała zarówno metody empiryczne, jak również teoretyczne oraz dostosowane do nich techniki i narzędzia badawcze. Cenny materiał badawczy wniosły do rozprawy wyniki badań z wykorzystaniem empirycznych metod badawczych, m.in. badań sondażowych w postaci techniki wywiadu.

Na szczególną uwagę zasługuje podrozdział 1.6, w którym Doktorantka przedstawiła organizację badań empirycznych. Niestety, mimo pierwotnych założeń badawczych, Autorce nie udało się przeprowadzić badania sondażowego z wykorzystaniem techniki ankietowania wśród policjantów będących uczestnikami wydarzeń nadzwyczajnych. Przy czym brak badań z udziałem policjantów – uczestników wydarzeń nadzwyczajnych podyktowany był brakiem zgody komendanta głównego Policji. W zamian dokonano analizy wydarzeń nadzwyczajnych, mających miejsce na terenie Polski w latach 2016–2018 z syntetycznym opisem, m.in. błędów funkcjonariuszy oraz ich skutków, co niewątpliwie wpłynęło na wartość dysertacji

Konkludując, w ocenie Recenzenta Doktorantka poprawnie skonstruowała warstwę metodologiczną dysertacji, chociaż nie ustrzegła się przy tym drobnych błędów.

3. Ocena merytoryczna

Praca obejmuje 254 strony, w tym m.in. 227 stron tekstu podstawowego, 12 stron bibliografii, 7 strony spisów tabel, wykresów, zdjęć i rycin. Składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów i zakończenia. Integralną jej część stanowi bibliografia.

Struktura pracy jest poprawna, przy czym wątpliwości Recenzenta budzi liczba rozdziałów oraz występujące dysproporcje w zakresie ich objętości (II – 39, III – 10, IV - 15, V – 81, VI – 35, VII – 10, VIII – 13 stron), zwłaszcza rozdział piąty, który liczy aż 85 stron. Brak jest natomiast jednolitości w zakresie wprowadzenia do rozdziałów (rozdziały 2 i 6 posiadają wprowadzenie, pozostałe – bez wprowadzenia). Niekwestionowaną zaletą rozprawy są natomiast wnioski zawarte na końcu każdego rozdziału (z wyjątkiem rozdziału

1 *Założenia badawcze* i rozdziału 7), przy czym w rozdziale 8 są to „Konkluzje i wnioski”.

Część merytoryczną pracy rozpoczyna rozdział drugi, w którym Doktorantka zawarła opis formacji jaką stanowi Policja, ze szczególnym uwzględnieniem podstaw prawnych funkcjonowania oraz struktury organizacyjnej w kontekście przedmiotu badań. Przedstawiono również zagadnienia związane z odpowiedzialnością dyscyplinarną funkcjonariuszy Policji. W rozdziale tym Doktorantka podjęła próbę rozwiązania pierwszego szczegółowego problemu badawczego, sprowadzającego się do udzielenia odpowiedzi na pytanie: „Które zadania Policji, realizowane przez służby: kryminalną, śledczą i prewencyjną szczególnie obciążają emocjonalnie funkcjonariuszy Policji? Zdaniem recenzenta przyjęty zamiar badawczy został osiągnięty.

Z przeprowadzonych dotychczas badań naukowych wynika, że zawód policjanta jest zawodem tzw. podwyższonego ryzyka, co może potęgować napięcia, które w późniejszych etapach wywołują stres, frustrację, a nawet wypalenie zawodowe. Stąd też w rozdziale trzecim Autorka dokonała opisu tejże dysharmonii emocjonalnej w oparciu o przegląd literatury przedmiotu, jednocześnie rozwiązując drugi szczegółowy problem badawczy, sprowadzający się do pytania: „Jakie postacie obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji występują najczęściej podczas wykonywania czynności służbowych?”

W rozdziale czwartym dokonano analizy wydarzeń nadzwyczajnych, które miały miejsce w polskiej Policji w latach 2016–2018, ze zwróceniem uwagi na czynności podejmowane przez funkcjonariuszy Policji, podczas których ujawniono nieprawidłowości oraz wykazano podstawowe błędy w trakcie pełnionej służby. Autorka opisała także następstwa błędów popełnionych przez funkcjonariuszy z rozbiciem na służbę prewencyjną, kryminalną i śledczą. Rozdział czwarty stanowi jednocześnie rozwiązanie trzeciego szczegółowego problemu badawczego, tj. „Jakie błędy ogółem popełniają funkcjonariusze Policji podczas wykonywanych czynności służbowych w wyniku obciążenia emocjonalnego?” Autorka na s. 89 pisze: „W tym miejscu nasuwa się pytanie: Czy można zapobiec skutkom, czy też samym wydarzeniom nadzwyczajnym?”, zatem proszę o zajęcie stanowiska w tej kwestii.

Rozdziały piaty i szósty zostały poświęcone szczegółowej analizie błędów popełnionych przez funkcjonariuszy poszczególnych komórek organizacyjnych Policji, które skutkowały zaistnieniem wydarzenia nadzwyczajnego. W tym celu zostały

przedstawione wybrane wydarzenia nadzwyczajne z lat 2016–2018. Jak wynika z przeprowadzonych badań w służbie prewencyjnej wydarzenia nadzwyczajne najczęściej związane były z ucieczką osoby podczas wykonywania czynności służbowych przez policjanta, zamachem na zdrowie i życie policjanta oraz zamachem na własne zdrowie i życie przez zatrzymanego/osadzonego. Również do najczęstszych wydarzeń wśród służb kryminalnej i śledczej należały ucieczki. Do zdarzeń nadzwyczajnych dochodziło także w związku ze zgonem osoby zatrzymanej/osadzonej. Proszę wymienić błędy popełniane przez funkcjonariuszy, które powodowały zaistnienie zdarzenia nadzwyczajnego w postaci zgonów.

Zaprezentowane w rozdziałach piątym i szóstym wyniki badań pozwoliły jednocześnie na rozwiązanie szczegółowych problemów badawczych nr 4 i 5, poprzez udzielenie odpowiedzi na pytania: „Jakie błędy popełniają funkcjonariusze służby prewencyjnej Policji podczas wykonywanych czynności służbowych w wyniku obciążenia emocjonalnego?” oraz „Jakie błędy popełniają funkcjonariusze służby kryminalnej i śledczej Policji podczas wykonywanych czynności służbowych w wyniku obciążenia emocjonalnego?”

Za najbardziej wartościowy materiał recenzowanej rozprawy zasadne jest uznać rozdziały siódmy i ósmy dysertacji, w których Doktorantka przedstawiła wyniki przeprowadzonych badań. W rozdziale siódmym przedstawiono wyniki badania z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego w formie techniki wywiadu, którym zostali objęci psychologowie z Zespołu Psychologów Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy. Proszę o wyjaśnienie następujących kwestii: jakie czynniki wpłynęły na wielkość i dobór próby badawczej? oraz jaką „wiarygodność naukową”, zdaniem Doktorantki, posiadają badania przeprowadzone wśród pięciu ekspertów? W rozdziale tym dokonano również charakterystyki badanej populacji, przebiegu procesu badawczego oraz jego organizacji. Przeprowadzone badania pozwoliły jednocześnie na rozwiązanie szóstego szczegółowego problemu badawczego, dając odpowiedź na pytanie: „Jaki jest wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy skutkujące wydarzeniami nadzwyczajnymi, a także jaki jest wpływ tych błędów na skuteczność pełnionej służby?”

W ostatnim rozdziale recenzowanej dysertacji, w konsekwencji przeprowadzonych badań naukowych, Doktorantka zawarła postulaty zmian legislacyjnych, funkcjonalnych,

motywacyjnych oraz organizacyjnych, które mogą przyczynić się do wzrostu skuteczności pełnionej służby przez funkcjonariuszy Policji, co z kolei powinno przełożyć się na zmniejszenie liczby wydarzeń nadzwyczajnych. Doktorantka wśród czynników, które mają na celu „zminimalizowanie popełniania błędów podczas pełnienia służby” wymienia „w sposób kontrolowany pozwalać na popełnianie błędów, gdyż dzięki nim najwięcej można się uczyć”. Proszę zatem o przedstawienie przykładów na „pozwalanie na popełnianie błędów” przez funkcjonariuszy w kontekście możliwości kontrolowania ich postępowania przez przełożonych.

W Zakończeniu Autorka odnosi się do sformułowanych problemów badawczych oraz postawionych do nich hipotez, osiągając przy tym założony cel oraz weryfikując pozytywnie elementy głównej hipotezy. Należy zaznaczyć, że w wyniku prowadzonych badań opracowano wnioski, będące kolejnym krokiem w dziedzinie pozyskania wiedzy użytecznej i naukowej, pozwalającej wdrożyć nabyte doświadczenia do całokształtu przedsięwzięć organizacyjno – szkoleniowych realizowanych w Policji w celu zminimalizowania negatywnych następstw dysharmonii emocjonalnej funkcjonariuszy.

W ocenie Recenzenta, pod względem edytorskim Autorka opracowała wyniki badań poprawnie, co świadczy o umiejętności redagowania tekstu naukowego. Przy czym Doktorantka powołując się na akty prawne wielokrotnie podaje nieaktualne dzienniki ustaw, np. przypisy 44-51.

Podsumowując, przedstawione przeze mnie uwagi nie mają wpływu na pozytywną ocenę merytoryczną treści zawartych w recenzowanej rozprawie.

4. Wniosek końcowy

Rozprawę doktorską Pani mgr Kamili Magdaleny Dzierzyk pt. *Wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie*, stanowiącą indywidualny dorobek Autorki, w której pomyślnie został rozwiązany złożony problem naukowy, zaliczam do wartościowych opracowań o charakterze teoretyczno – empirycznym. Jednocześnie należy wskazać, że rozprawa wnosi nowe elementy dla rozwoju teorii oraz praktyki stosowanych rozwiązań w obszarze zwiększenia bezpieczeństwa osobistego funkcjonariusza Policji podczas wykonywanych obowiązków

służbowych.

Rozprawa doktorska Pani mgr Kamili Magdaleny Dzierzyk pt. *Wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie*, spełnia wymagania określone przepisami prawa. Wnoszę zatem o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pani mgr Kamili Magdaleny Dzierzyk i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a vertical stroke at the end, positioned to the right of the main text block.